

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 128/2012-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť L. J., B., zastúpeného advokátom JUDr. O. Ch., B. B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 0 Tp/509/2011 z 19. augusta 2011 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Tpo/67/2011 zo 14. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť L. J. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. októbra 2011 doručená sťažnosť L. J., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný

súd“) sp. zn. 0 Tp/509/2011 z 19. augusta 2011 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Tpo/67/2011 zo 14. septembra 2011.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ je väzobne stíhaný pre trestné činy vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 citovaného zákona.

Podaním doručeným okresnému súdu 28. júla 2011 sťažovateľ žiadal o prepustenie na slobodu a nahradenie väzby ponúknutou peňažnou zárukou. Žiadosť bola podľa vyjadrenia sťažovateľa v súlade s rozvrhom práce okresného súdu na rok 2011 (ďalej len „rozvrh práce okresného súdu“) pridelená na rozhodnutie zákonnému sudcovi.

Sťažovateľ uviedol, že takto určený zákonný sudca začal vo veci konať pod sp. zn. 0 Tp 480/2011 a listom z 29. júla 2011 požiadal Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) o predloženie vyjadrenia k predmetnej žiadosti sťažovateľa, ako aj o zaslanie súvisiaceho spisového materiálu. Generálna prokuratúra okresnému súdu doručila 15. augusta 2011 svoje stanovisko a príslušný spisový materiál (overenú fotokópiu vyšetrovacieho spisu).

Sťažovateľ v sťažnosti poukázal na to, že po doručení stanoviska generálnej prokuratúry začal konať v jeho veci „iný sudca“ okresného súdu, a to pod sp. zn. 0 Tp 509/2011, ktorý určil termín výsluchu a následne napadnutým uznesením z 19. augusta 2011 rozhodol tak, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie na slobodu zamietol a ponúknutú peňažnú záruku neprijal.

Sťažovateľ napadol predmetné uznesenie okresného súdu sťažnosťou, v ktorej okrem iného vzniesol námietku porušenia svojho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi. Sťažnosť bola uznesením krajského súdu zo 14. septembra 2011 zamietnutá a vo vzťahu k formulovanej argumentácii sťažovateľa o porušení princípu zákonného sudcu odôvodnená takto:

«Z predloženého spisového materiálu sa dá zistiť, že sudkyňa pre prípravné konanie JUDr. I. W., vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 0 Tp 480/2011 predmetnú žiadosť obvineného L. J. o prepustenie z väzby na slobodu

spojenú s návrhom na prijatie peňažnej záruky odstúpila Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na ďalšie konania a rozhodnutie. Vyplynulo to aj z úpravy sudkyne pre prípravné konanie okresného súdu zo dňa 29. 07. 2011. Možno teda konštatovať, že menovaná sudkyňa pre prípravné konanie posudzovanú vec v agende 0 Tp „vybavila inak“.

Nakoľko prokurátorka Generálnej prokuratúry SR žiadosti obvineného o prepustenie z väzby nevyhovela a túto žiadosť obvineného L. J. spojenú s ponúknutou peňažnou zárukou predložila Okresnému súdu Bratislava V na ďalšie konanie a rozhodnutie, nebol už dôvod túto vec prideliť tej istej sudkyňi pre prípravné konanie, ktorá predtým vec vybavila inak, ale prostredníctvom elektronickej podateľne bola vec znovu pridelená tomu zákonnému sudcovi pre prípravné konanie ako si to vyžiadal spôsob zapisovania v agende „0 Tp“ upravený v rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava V na rok 2011.»

Sťažovateľ v sťažnosti namietal, že označenými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ svoje námietky opieral o túto argumentáciu:

«Podľa rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava V pre rok 2011, str. 33, ods. 5 v znení účinnom v čase rozhodovania o mojej žiadosti „0 Tp - vec v tejto agende sa považuje za vybavenú, ak vo veci je vydané uznesenie alebo ak z úpravy sudcu vyplýva, že vec je vybavená inak“.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného Okresný súd Bratislava V a Krajský súd v Bratislave mal za to, že zákonný sudca (JUDr. I. W.) „vybavila“ vec inak.

Pritom však zákonná sudkyňa nevybavila vec žiadnym spôsobom, ale len vyžiadala od Generálnej prokuratúry SR podklady pre svoje rozhodnutie a nie ako nesprávne uvádza Krajský súd v Bratislave vo svojom rozhodnutí odstúpila žiadosť na Generálnu prokuratúru SR.

Rovnakého názoru bola aj Generálna prokuratúra SR, keď predložila Okresnému súdu Bratislava V resp. zákonnej sudkyňi, vyšetrovací spis vzťahujúci sa na vec ako aj svoje vyjadrenie k mojej žiadosti k pôvodne pridelenej sp. zn. 0 Tp 480/2011.

Na základe vyššie uvedeného mám za to, že postupom a rozhodnutiami Okresného súdu Bratislava V (uznesenie sp. zn. 0 Tp/509/2011 zo dňa 19. 08. 2011) a Krajského súdu

v Bratislave (uznesenie sp. zn. 4 Tp/67/2011 zo dňa 14. 09. 2011 bolo porušené moje základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v spojení s čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky tým, že o mojej žiadosti zo 27. 07. 2011 o prepustenie z väzby na slobodu rozhodoval iný než zákonný sudca.

Podľa svojej Ústavy je Slovenská republika - okrem iného - demokratickým a právnym štátom (čl. 1 ods. 1 Ústavy SR), ktorý uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaný, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky (čl. 1 ods. 2 Ústavy SR), ku ktorým patrí aj úcta k právam a slobodám človeka a občana; chrániť tieto práva a slobody prináleží súdom (čl. 46 Ústavy SR), ktoré pri výkone súdnej moci sú nezávislé (čl. 141 ods. 1 Ústavy SR), pričom sudca je pri svojom rozhodovaní viazaný ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy SR a zákonom (čl. 144 ods. 1 Ústavy SR). Tieto Ústavou SR dané garancie nezávislosti súdnej moci, ako aj nestrannosť ich výkonu sú zvlášť zdôraznené ďalším ústavným príkazom, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR).

Posledne uvedený ústavný imperatív je potrebné považovať za absolútne neopomenuteľnú podmienku riadneho výkonu tej časti verejnej moci, ktorá bola súdom ústavne zverená; ten totiž na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť, na strane druhej potom predstavuje pre každého účastníka konania rovnako cenenú záruku, že k rozhodnutiu jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred stanovených zásad (procesných pravidiel) tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy, a aby bol vylúčený - z rôznych dôvodov a na rôzne účely - výber súdov a sudcov „ad hoc“. Ústavný princíp zákonného sudcu nemožno žiadnym spôsobom obchádzať, i keby dôvody na to boli akékoľvek.

Lubovoľná zmena príslušnosti súdu pre úkony prípravného konania, ako tomu bolo aj v mojej veci, však vyššie uvedeným požiadavkám nezodpovedá a je s nimi v rozpore.

Ústavný princíp zákonného sudcu nemožno obchádzať, aj keby dôvody k tomu boli akékoľvek, nakoľko tak pre jednotlivca ako aj pre celú spoločnosť je nebezpečné a škodlivé povolávať k výkonu spravodlivosti súdy a sudcov podľa účelových hľadísk alebo výberu.»

Na základe takto formulovanej argumentácie sťažovateľ v závere sťažnosti žiadal, aby ústavný súd rozhodol o jeho veci nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp/509/2011 z 19. augusta 2011 a uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo/67/2011 zo 14. septembra 2011, označené rozhodnutia zrušil, prepustil sťažovateľa na slobodu a priznal mu finančné zadostučinenie v sume 15 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp/509/2011 z 19. augusta 2011

Právomoc ústavného súdu vyplývajúca z čl. 127 ods. 1 ústavy je vo vzťahu k všeobecným súdom limitovaná princípom subsidiarity, podľa ktorého poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Vo vzťahu k časti sťažnosti týkajúcej namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy označeným uznesením okresného súdu ústavný súd zistil existenciu procesnej prekážky uvedenej v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a síce nedostatok právomoci.

Proti uvedenému prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu mal sťažovateľ k dispozícii opravný prostriedok – sťažnosť, ktorý aj využil a o ktorom rozhodoval krajský súd, v právomoci ktorého bolo poskytnúť ochranu označenému základnému právu sťažovateľa zaručenému ústavou. Ústavný súd preto sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo/67/2011 zo 14. septembra 2011

Námietka sťažovateľa, ktorú prezentoval vo svojej sťažnosti, sa netýkala pochybení v procesnom postupe konajúcich súdov pri prerokúvaní jeho veci, ale poukazovala na tvrdenie o porušení pravidiel ústavnosti a zákonnosti pri pridelení jeho veci zákonnému sudcovi.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci.

Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch rozvrhom práce sa rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 2 písm. a) zákona o súdoch rozvrh práce obsahuje určenie senátov, samosudcov, súdnych úradníkov a notárov poverených vybavovaním agendy jednotlivých druhov vecí, ktoré došli na súd.

Podľa ustanovenia § 51 ods. 1 zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce pridelujú jednotlivým senátom, samosudcom, súdnym úradníkom a notárom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom, tak aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.

Podľa rozvrhu práce okresného súdu *«Pridelovanie spisov jednotlivým sudcom v agendách T mimo konaní podľa § 204/1 a 348 Tr. por., kde sa veci zapisujú sudcovi pre prípravné konanie podľa rozpisu služieb, Nt, Tc, Td je náhodným výberom v systéme trestná elektronická podateľňa vyvinutom v projekte „súdny manažment LEA“»* (s. 33 ods. 1 rozvrhu práce okresného súdu).

Podľa rozvrhu práce okresného súdu vec v agende 0 Tp sa považuje za vybavenú, ak je vo veci vydané rozhodnutie alebo ak z úpravy sudcu vyplýva, že vec je vybavená inak (s. 34 ods. 5 rozvrhu práce okresného súdu).

Podľa § 79 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) má obvinený právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhoví, predloží ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil tieto pre rozhodovanie relevantné skutočnosti:

Sťažovateľ väzobne stíhaný pre trestné činy vydierania podľa § 189 ods. 1 a ods. 2 písm. d) Trestného zákona a nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 Trestného zákona podaním doručeným okresnému súdu 28. júla 2011 „žiadal o prepustenie z väzby na slobodu spolu s ponukou peňažnej záruky“.

Sudkyňa pre prípravné konanie v prílohe listu sp. zn. 0 Tpo 480/2011 z 29. júla 2011 zaslala predmetnú žiadosť sťažovateľa generálnej prokuratúre a súčasne požiadala o doručenie na vec sa vzťahujúceho spisového materiálu.

Prokurátorka generálnej prokuratúry 15. augusta 2011 doručila okresnému súdu „stanovisko k žiadosti obvineného o prepustenie na slobodu“ (s prílohou obsahujúcou fotokópiu príslušného vyšetrovacieho spisu) obsahujúce jej vyjadrenie, že „navrhuje zamietnuť žiadosť obvineného o prepustenie z väzby na slobodu a neprijat' peňažnú záruku ako náhradu väzby“.

Následne bol sťažovateľ „iným“ sudcom pre prípravné konanie listom sp. zn. 0 Tp 509/11 upovedomený o vykonaní výsluchu v jeho veci dňa 19. augusta 2011. Uznesením sp. zn. 0 Tp 509/11 z 19. augusta 2011 podľa ustanovení § 72 ods. 1 písm. b), ods. 2 a § 79 ods. 3 Trestného poriadku okresný súd žiadosť sťažovateľa o prepustenie na slobodu zamietol a súčasne podľa ustanovení § 81 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného poriadku ponúknutú peňažnú záruku neprijal.

Sťažnosť podanú sťažovateľom proti predmetnému uzneseniu krajský súd svojím uznesením sp. zn. 4 Tpo 67/2011 zo 14. septembra 2011 podľa ustanovenia § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol. Tvrdenie sťažovateľa o tom, že v jeho veci konal a rozhodoval nezákonný sudca, kvalifikoval krajský súd ako neopodstatnené. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd v tomto kontexte uviedol, že sudkyňa pre prípravné konanie vo veci vedenej pod sp. zn. 0 Tp 480/2011 predmetnú žiadosť sťažovateľa o prepustenie na slobodu spojenú s návrhom na náhradu väzby ponúknutou peňažnou zárukou „odstúpila“ generálnej prokuratúre „na ďalšie konanie“, a teda posudzovanú vec v agende 0 Tp „vybavila inak“. Podľa argumentácie krajského súdu následne prokurátorka generálnej prokuratúry, ktorá žiadosti sťažovateľa spojenej s ponúknutou peňažnou zárukou nevyhovela, túto predložila s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie

(okresnému súdu), a preto neexistoval dôvod označenú vec prideliť „*tej istej sudkyňi pre prípravné konanie, ktorá predtým vec vybavila inak*“, ale bolo potrebné prideliť ju prostredníctvom elektronickej podateľne v súlade s predpísaným postupom zakotveným v rozvrhu práce okresného súdu.

Po preskúmaní súvisiacich príloh sťažnosti a predovšetkým namietaného uznesenia krajského súdu dospel ústavný súd k týmto čiastkovým záverom:

Ústavný súd je prvom rade toho názoru, že zistený skutkový stav týkajúci sa postupu pri vybavení žiadosti sťažovateľa (podanie žiadosti sťažovateľa okresnému súdu, jej postúpenie generálnej prokuratúre a následné predloženie okresnému súdu) v plnom rozsahu korešponduje relevantnej právnej úprave obsiahnutej v ustanoveniach § 79 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorej žiadosť obvineného o prepustenie na slobodu v prípravnom konaní posudzuje primárne prokurátor, ktorý pokiaľ žiadosti nevyhoví, je povinný predložiť ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie. V prípade sťažovateľa, ktorý sa so svojou žiadosťou o prepustenie na slobodu (spojenou s návrhom na náhradu väzby ponúknutou peňažnou zárukou) obrátil na inštančne nepríslušný subjekt, bol tento nedostatok korigovaný úkonom okresného súdu, ktorý v podstate vo veci konať nezačal, ale fakticky (aj keď to v obsahu svojho podania *expressis verbis* neformuloval) v súlade s označenými ustanoveniami Trestného poriadku postúpil žiadosť sťažovateľa prokurátorovi ako príslušnému na jej prvotné posúdenie. Z tohto dôvodu sa ústavný súd stotožňuje s názorom krajského súdu, ktorý uvedený postup okresného súdu kvalifikoval ako „*vybavenie veci inak*“ v intenciách rozvrhu práce okresného súdu. Po predložení vyjadrenia prokurátorky generálnej prokuratúry, z obsahu stanoviska ktorej (aj keď nepriamo) vyplynulo, že táto žiadosť sťažovateľa nevyhovela, nasledoval absolútne konformný postup, pridelenie veci sťažovateľa systémom tzv. náhodného výberu, ktorý v plnom rozsahu zodpovedal relevantným ustanoveniam zákona o súdoch (§ 51 ods. 1) predstavujúcim ťažiskový mechanizmus vytvárajúci garancie pre dodržanie ústavou zaručeného práva na zákonného sudcu a jemu zodpovedajúcemu korelátu nestranného súdu.

Pojem zákonného sudcu vykladá judikatúra ústavného súdu tak, že ním je sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené predpoklady na funkciu sudcu, bol pridelený alebo

dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, ktorého funkcia nezanikla, a ktorý bol určený na prejednanie a rozhodnutie veci v súlade s rozvrhom práce (II. ÚS 15/96).

V intenciách citovanej judikatúry ústavného súdu, ako aj relevantnej právnej úpravy, vychádzajúc z uvedených záverov posúdil ústavný súd námietku sťažovateľa týkajúcu sa porušenia základného práva na zákonného sudcu zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy ako zjavne neopodstatnenú a sťažnosť v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Ústavný súd vzhľadom na svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2012